

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Marek Michalak

ZSS.422.39.2018.KS

Warszawa, 20 listopada 2018 roku

Pan
Łukasz Szumowski
Minister Zdrowia

nawiązując do wystąpienia z 16 października 2018 r. ZSS.422.39.2018 i odpowiedzi z 24 października 2018 r. ZPP.073.40.2018 dziękuję za dotychczas przedstawione informacje dotyczące planowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w opiece psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży.

Niestety, pomimo zapowiedzianych zmian w tym obszarze oraz podjętych działań na rzecz przyjęcia nowych rozwiązań dla psychiatrii dzieci i młodzieży w ostatnim czasie coraz więcej wpływa do mnie sygnałów o pogorszającej się sytuacji, w szczególności szpitali psychiatrycznych¹ dla dzieci i młodzieży.

W opinii² przesłanej Rzecznikowi Praw Dziecka Pani dr hab. n. med. Barbara Remberk Konsultant Krajowy w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży podnosi, że *w skali kraju pomimo toczących się prac nie wdrożono na razie żadnych rozwiązań systemowych, które pozwoliłyby spodziewać się poprawy sytuacji. Jednym z oczywistych rozwiązań, które miałyby szansę poprawić sytuację psychiatrii dzieci i młodzieży jest zwiększenie finansowania. To nie nastąpiło. W jednej z wypowiedzi³ Pani Konsultant wskazuje też na problem braku kadr w opiece psychiatrycznej dla dzieci i młodzieży: *Brak kadry, nie tylko lekarzy, ale psychologów i psychoterapeutów, sprawia, że sytuacja jest trudna, a w zasadzie kryzysowa.**

¹ W rozumieniu art. 3 pkt 2 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U.2018.1878)

² Pismo z 3 września 2018 r.

³ Gazeta Prawna. Mira Suchodolska 13.11.2018 "Sytuacja jest trudna, a w zasadzie kryzysowa". *Psychiatria uboga i bez pomysłu*, <https://serwisy.gazetaprawna.pl/zdrowie/artykuly/1345925.psychiatria-uboga-i-bez-pomyslu.html>

Trudna sytuacja już od dłuższego czasu występuje m.in. w województwie mazowieckim. Chciałbym zobrazować – na przykładzie tego województwa – aktualną i niezwykle trudną sytuację.

W kwietniu 2018 r. podejmowałem działania w związku z trudnościami w funkcjonowaniu Mazowieckiego Centrum Neuropsychiatrii Sp. z o.o. w Zagórzcu z powodu występującej od dłuższego czasu konieczności przyjmowania pacjentów ponad stan (tj. nie tylko ponad liczbę łóżek zakontraktowanych ale też ponad liczbę łóżek zarejestrowanych w poszczególnych komórkach organizacyjnych). Z tego powodu wszyscy lekarze zatrudnieni w Oddziale Psychiatrycznym dla Młodzieży 9 marca 2018 r. złożyli wypowiedzenia (łącznie 6 lekarzy). Jak podali, powodem tego działania jest brak możliwości zapewnienia właściwej opieki zbyt dużej liczbie hospitalizowanych pacjentów. Ostatecznie w czerwcu 2018 r. sytuacja kadrowa w tym Oddziale ustabilizowała się - 5 z 6 lekarzy wróciło do pracy. W listopadzie 2018 r. ponownie przedmiotem moich działań była niepokojąca sytuacja w ww. podmiocie leczniczym ponieważ z dniem 8 listopada 2018 r. - do odwołania - wstrzymano przyjęcia pacjentów na Oddział Psychiatryczny dla Dzieci, m.in. z powodu osiągnięcia poziomu zatrudniania lekarzy wartości 2,8 etatu lekarskiego i stanu pacjentów przekraczającego liczbę łóżek rejestrowych.⁴ Także na Oddziale Psychiatrycznym dla Młodzieży lekarze znów rozważają złożenie wypowiedzeń.

Pozostałe podmioty lecznicze udzielające świadczeń psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży w warunkach stacjonarnych zgłosiły brak możliwości przejęcia obecnych pacjentów z Centrum w Zagórzcu, jak i przyjmowania odsyłanych z Zagórzca przyszłych małych pacjentów. Przytoczenia wymaga m.in. wypowiedź Pana prof. dr hab. n. med. Tomasza Wolańczyka⁵, kierującego Oddziałem Psychiatrii Wieków Rozwojowego Samodzielnego Publicznego Dziecięcego Szpitala Klinicznego w Warszawie, na temat ewentualnej możliwości przyjęcia dodatkowych pacjentów: *Mogę tylko powiedzieć, że w takim przypadku ja, a prawdopodobnie także wszyscy moi pracownicy, złożymy wypowiedzenia.*⁶ Oddział Psychiatrii Wieków Rozwojowego dysponuje 20 łózkami natomiast ma praktycznie stałe obłożenie ponad ten stan. Dzieci są umieszczane na dostawionych łózkach

⁴ O powyższym lekarz kierujący tym Oddziałem poinformował pisemnie Konsultanta Wojewódzkiego w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży, przesyłając to pismo do wiadomości do Konsultanta Krajowego w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży oraz lekarza dyżurnego Pogotowia Ratunkowego w województwie mazowieckim oraz Dyrektora Wydziału Zdrowia Urzędu Wojewódzkiego.

⁵ Kierownika Kliniki Psychiatrii Wieków Rozwojowego II Wydziału Lekarskiego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, byłego Konsultanta Krajowego w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży

⁶ Gazeta Prawna, Mira Suchodolska 13.11.2018 "Sytuacja jest trudna, a w zasadzie kryzysowa". *Psychiatria uboga i bez pomysłu*, <https://serwis.gazetaprawna.pl/zdrowie/artykuly/1345925,psychiatria-uboga-i-bez-pomyslu.html>

na korytarzach i materacach rozłożonych na podłodze. Na kolejne nie ma już miejsca. W ocenie Pana prof. dr hab. n. med. Tomasza Wolańczyka nie ma możliwości, aby zapewnić bezpieczeństwo w tak dużej grupie, gdzie większość jest po próbach samobójczych, występuje też zagrożenie przemocą fizyczną i seksualną.⁷

W czerwcu 2018 r. z problemami zmagali się także Instytut Psychiatrii i Neurologii, w którym lekarze z Kliniki Psychiatrii Dzieci i Młodzieży wystąpili do Dyrektora IPiN o zwiększenie obsady kadrowej i podjęcie działań na rzecz poprawy warunków pracy, które - z uwagi na specyfikę oddziału i stan pacjentów ponad limit łóżek - są bardzo trudne.⁸ Ostatecznie doszło do porozumienia pomiędzy pracownikami ww. Kliniki a Dyrektorem IPiN, jednak jak poinformował⁹ Pan prof. nadz. dr hab. n. med. Janusz Heitzman Dyrektor Instytutu *jedną z omawianych w IPiN opcji jest przekształcenie Kliniki Psychiatrycznej dla Dzieci i Młodzieży z oddziału ostroprzjęciowego w dzienny lub leczący chorych z zaburzeniami nerwicowymi.*

Na dzień 13 listopada br. w IPiN na 28 miejsc w ww. Klinice przypadało 41 pacjentów¹⁰. W Dziecięcym Szpitalu Klinicznym w Warszawie w Oddziale Psychiatrii Wieku Rozwojowego na dzień 20 listopada br. stan pacjentów ponad limit to 9 osób. Na dzień 20 listopada br. w Oddziale Psychiatrycznym dla Młodzieży Centrum w Zagórzcu jest 13 pacjentów ponad stan zaś w Oddziale Psychiatrycznym dla Dzieci na dzień 19 listopada br. przebywało 9 pacjentów ponad stan.¹¹

W sprawie sytuacji w województwie mazowieckim prowadziłem także korespondencję z Wojewodą Mazowieckim¹² oraz Marszałkiem Województwa Mazowieckiego¹³. Wojewoda Mazowiecki w swojej odpowiedzi¹⁴ poinformował, że *Mając do dyspozycji niewielką liczbę oddziałów szpitalnych w zakresie psychiatrii dzieci, przekroczenie stanu pacjentów w oddziale nie może spowodować zaprzestania transportu dzieci do szpitali. Nie można również dopuścić do sytuacji w której zespół opuści własny rejon operacyjny lub województwo na kilka do kilkunastu godzin celem transportu. Dlatego to szpital, do którego trafił pacjent po specjalistycznej ocenie i decyzji w zakresie hospitalizacji, zobowiązany jest*

⁷ Ibidem

⁸ Działania Rzecznika Praw Dziecka - ZSS.442.27.2018.KS

⁹ Pismo z 29 czerwca 2018 r. DN.071.1.2.2018/BRPD

¹⁰ Gazeta Prawna, Mira Suchodolska 13.11.2018 "Sytuacja jest trudna, a w zasadzie kryzysowa". Psychiatria uboga i bez pomysłu. <https://serwisy.gazetaprawna.pl/zdrowie/artykuly/1345925.psychiatria-uboga-i-bez-pomyslu.html>

¹¹ Na podstawie Systemu Informacji o Szpitalach, szpitalemazowieckie.pl: <http://www.szpitale.mazowieckie.pl/page/1.raporty-szpitali.html>

¹² Pismo z 26 kwietnia 2018 r. ZSS.441.276.2018

¹³ Pismo z 23 kwietnia 2018 r. ZSS.420.13.2018.KS

¹⁴ Pismo z 2 czerwca 2018 r. WZ-11:960.28.2018.UK

do ustalenia miejsca w innym podmiocie leczniczym i zapewniając własny-transport-międzyszpitalny przetransportować-pacjenta do innego podmiotu. Jedynie-takie postępowanie zapewni zabezpieczenie mieszkańców w pozaszpitalną pomoc medyczną w postaci dostępu do zespołów ratownictwa medycznego a tym samym da pacjentom możliwość leczenia (niezależnie od lokalizacji szpitala). Nadmieniam, iż podobny problem dotyczy sąsiedniego województwa - łódzkiego. (...) W ocenie konsultanta problem nadmiernego obłożenia oddziałów psychiatrycznych dziecięcych dotyczy w szczególności okresu jesienno-zimowego. Wicemarszałek Województwa Mazowieckiego w odpowiedzi z 29 maja 2018 r. poinformował, że Nasilone problemy z dostępnością do świadczeń opieki zdrowotnej o profilu psychiatrycznym dla dzieci i młodzieży wynikają z rosnącej liczby pacjentów wymagających natychmiastowej interwencji w warunkach szpitalnych oraz braku możliwości zwiększenia zasobów pozwalających na zapewnienie adekwatnego leczenia. Wieloletnie niedofinansowanie świadczeń psychiatrycznych dla dzieci i młodzieży spowodowało znaczący deficyt na rynku pracy specjalistów w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży, a aktualnie zatrudnieni lekarze z uwagi na przeciążenie oddziałów warunkują dalsze zatrudnienie zmniejszeniem liczby hospitalizowanych pacjentów. Ponadto kandydaci do pracy stawiają wysokie wymagania finansowe, którym podmioty lecznicze udzielające świadczeń finansowanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia nie są w stanie sprostać. (...) Samorząd Województwa Mazowieckiego w miarę posiadanych możliwości podejmuje działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie psychiatrii dzieci i młodzieży udzielając wsparcia finansowego podmiotom leczniczym. (...) Od wielu lat Samorząd Województwa Mazowieckiego prowadzi korespondencję z Ministerstwem Zdrowia, NFZ oraz MOW NFZ wnioskując o niezwłoczne dokonanie realnej wyceny świadczeń dla dzieci i młodzieży w rodzaju opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień, uwzględniającej również uwarunkowania występujące w województwie mazowieckim. Realna wycena świadczeń jest podstawowym warunkiem niezbędnym do tego, aby wzrosło zainteresowanie wśród lekarzy specjalizacją w dziedzinie psychiatrii dzieci i młodzieży. (...) Samorząd Województwa Mazowieckiego podejmuje także doraźne działania wspomagające podmioty lecznicze. (...) Dokonana została również analiza możliwości zwiększenia dostępności do świadczeń dedykowanych dzieciom i młodzieży w ramach podległych podmiotów.

Problemy w psychiatrycznej opiece zdrowotnej dla najmłodszych występują w całym kraju – nie tylko województwie mazowieckim. Jednostki samorządu terytorialnego bez

odpowiednich rozwiązań systemowych nie są w stanie samodzielnie rozwiązać narastających problemów w psychiatrycznej opiece zdrowotnej dla dzieci i młodzieży.

Mając na uwadze powyższe, stosownie do art. 10a oraz art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2017 r. poz. 922) ponownie proszę o potraktowanie sytuacji w psychiatrii dzieci i młodzieży jako jednego z priorytetowych działań. Zwracam się także z prośbą o przekazanie aktualnych informacji nt. postępów w opracowaniu rozwiązań dla psychiatrycznej opiece zdrowotnej dla dzieci i młodzieży.

Z wyrazami szacunku
Michał Jankowski